

Tadeusz Sikorski

"Teologia a przyszłość", E.L. Mascall, Warszawa 1970 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 11/1, 312-313

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

M. D. Chen u, *Wybór pism*, Warszawa 1971, Pax, ss. 538.

Inicjatywa uprzystępnienia polskiemu czytelnikowi obszernego wyboru pism O. Chenu zasługuje na uznanie. Tym bardziej, że już wcześniejsze tłumaczenie, zwłaszcza *Lud Boży w świecie* (Kraków 1968), umożliwiły szerszemu gronu osób zainteresowanych problematyką teologiczną poznanie rzetelności prezentowanych przez Chenu opracowań i wnikliwości analiz przy zachowaniu wyjątkowej prostoty wykładu. Aktualny tom gromadzi prace z całego niemal okresu działalności autora; niektóre z nich sięgają swym pochodzeniem lat przedwojennych. Nie straciły jednak w niczym na swej aktualności. Budzą wręcz podziw, że w tak odległym przecież czasie autor podejmował z profetycznym wyczuciem zagadnienia, które stanowią ośrodek zainteresowań umysłów współczesnych (Dziennikarstwo a teologia, Wolność i zaangażowanie się chrześcijanina, Klasy społeczne i Ciało Mistyczne Chrystusa).

Całość tomu nie sprawia wrażenia rozbieżności tematycznej; jest spójna i charakteryzuje się logicznym układem. Niemała w tym zasługa redaktorów, którzy szczęśliwie zgrupowali wybrane pisma wokół trzech idei wiodących: Wiara i teologia (cz. I.), Ewangelia w historii i dziś (cz. II.), Perspektywy soboru (cz. III.). Niepodobna w krótkiej nocy scharakteryzować bogatej treści poszczególnych artykułów. Wydaje się jednak, że należy choćby zasygnalizować szczególną wartość niektórych z nich: Pozycja teologii (s. 30—56), Reformy struktury społeczności chrześcijańskiej (s. 155—172), Ciało Kościoła i struktury społeczne (s. 217—228), Chrześcijaństwo i świat (s. 260—265), Paradoksy ewangelicznego ubóstwa a budowanie świata (s. 322—339).

Tadeusz Sikorski

E. L. Mascall, *Teologia a przyszłość*, Warszawa 1970, Pax, ss. 202.

Ta niewielka książka w krótkim czasie zrobiła karierę. Niewątpliwym znakiem jej powodzenia są przekłady, które ukazały się już w pierwszych dwóch latach od jej oryginalnego, angielskiego wydania w r. 1968. Tym bardziej przeto cieszy, że polscy wydawcy umieścili ją na liście swoich publikacji nie ustępując w sprawności działania swoim zagranicznym kolegom.

Książka Mascalla nie jest esejem futurologicznym. Zawiera sześć wykładów wygłoszonych gościnnie w marcu 1968 r. na amerykańskim Uniwersytecie Katolickim w Waszyngtonie na temat perspektyw chrześcijańskiej teologii. Zwrot przyszłościowy nie oznacza proroctwa, lecz program. Autor sygnalizuje zagadnienia i postępowanie, które jego zdaniem winny znaleźć się w kręgu zainteresowań dzisiejszego teologa,

jeśli chce prawdziwie spełnić swoją misję wobec Kościoła i świata w najbliższej przyszłości.

Nie o sam jednak rejestr nowych pytań idzie, ale o sposób ich podjęcia, o rolę i miejsce teologa w Kościele, o narzędzie badań teologicznych. Temu zagadnieniu poświęcony jest zasadniczo pierwszy rozdział. Ale wydaje się, że w pięciu następnych, które prezentują współczesną problematykę Boga, człowieka, Chrystusa, Kościoła i świata znajduje się ono widocznie w podpowierzchniowej warstwie. W zestawieniu obu terminów tytułu pytaniem objęty jest nie tylko drugi z nich — przyszłość. W równej mierze teologia i teolog, wymagają nowej, pełniejszej odpowiedzi. To już nie treść książki, ale początek refleksji, która rodzi się po jej lekturze.

Mascall pobudza do myślenia i dlatego warto go przeczytać. Warto tym więcej, że autor, teolog anglikański, pozwala poznać pewne szczegóły myśli teologicznej zakorzenionej w tradycji katolickiej, jej żywotność i dobre rozeznanie we współczesnej problematyce filozoficznej, technicznej i artystycznej, wobec której nie potrzebuje odczuwać kompleksu niższości. Mascall potwierdza też bezsporny fakt wydatnego aktualnie rozwoju teologii anglikańskiej.

Tadeusz Sikorski

H. Zah r n t. *Dieu ne peut pas mourir. Contre les fausses alternatives dans l'Eglise et dans la société*, Paris 1971, Cerf, ss. 286.

Zamiar autora i główną myśl książki wyraża dobrze jedno z początkowych jej stwierdzeń: „Bóg nie umiera, kiedy człowiek przestaje o Nim myśleć, lecz człowiek przestaje być człowiekiem, kiedy porzuca kwestię Boga” (s. 7). Teologia nie może przejść obojętnie obok szeroko notowanego faktu — wrażenia nieobecności Boga; nie może też zrezygnować w tej sytuacji ze swojej podstawowej funkcji mówienia o Bogu. Staje przeto wobec zadania mówienia o Nim w sposób nowy, co w przekonaniu Zah r n t a oznacza ujmowanie kwestii Boga w łączności z rzeczywistością świata. Perspektywa autora pozostaje w bliskości z ideą teologii transcendentalnej K. R a h n n e r a — teologii, która podkreśla odpowiedniość Objawienia i wiary z konstytutywnymi wymaganiami człowieka oraz wskazuje na doświadczenie Boga w doświadczeniu świata. Człowiekowi, który przechodzi przez okres kryzysu swojej tożsamości, teologia powinna ukazywać miłość Boga do człowieka jako podstawę i ostoję wartości ludzkich.

Studium Zah r n t a charakteryzuje się tonem krytycznym wobec pewnej łatwości, z jaką traktuje się nurt „śmierci Boga”, a także wobec braku odpowiedzialności i zbyt abstrakcyjnych wywodów zwolenników teologii politycznej. Wydaje się jednak, że autor zbytnio ulega w swym